

TEMATICKÉ A PROBLÉMOVÉ OKRUHY ke státní závěrečné zkoušce

Dvouoborová historie (bc.)

zásada: jedna otázka se losuje ze starších, druhá z novějších dějin

I. Starší dějiny (středověk – raný novověk)

- 1) Církev (její legalizace a prvotní hereze, christianizace a její formy, papežství a formování papežského státu)
- 2) Rozpad Západořímské říše a formování nástupnických států, *limes romanus* jako kulturní hranice
- 3) Slované v raném středověku (s přihlédnutím k Velké Moravě)
- 4) Vývoj postavení rolníků v raném a vrcholném středověku (od svobody k poddanské závislosti) Obchod ve středověku, jeho vývoj a proměny (proměna geografických horizontů. Centra a hlavní obchodní cesty, mince, komodity, bankovníctví, řemesla, Hansa)
- 5) Východní a západní Evropa, kontinuita a vývoj od antiky. Velké schizma, jeho příčiny a důsledky
- 6) Středověké autority: papež a císař. Tzv. spor o investituru, císařství, papežství a reforma církve („gregoriánské reformy“) - příčiny, kontext, důsledky
- 7) Vzdělanost („karolinská“, „otonská“ renesance, university, renesance 12. století, renesance, vznik pražských universit atd.)
- 8) Kultura středověku (románský a gotický sloh, jejich vývoj a příklady, teritoriální rozdíly)
- 9) Středoevropské státy, jejich vznik a vývoj v raném středověku (s přihlédnutím k českému státu – názory historiků, současný stav poznání)
- 10) Evropa ve vrcholném středověku
- 11) Český stát v kontextu evropských dějin vrcholného středověku
- 12) Papežské schizma, jeho příčiny a vývoj (konciliarismus) Církevní a kulturní vývoj pozdního středověku (pokus o unii Východu a Západu, humanismus, renesance)
- 13) Husitství: revoluce, či reformace před reformacemi?
- 14) Struktura středověké společnosti (lenní systém, počátky stavovského státu) Městské republiky, a jiné útvary „bez monarchy“ (např. Island, Švýcaři, někteří Polabští Slované..)
- 15) Evropa v pozdním středověku (s přihlédnutím k českému státu)
- 16) Reformace v Evropě – Luther, Kalvín, Zwingli, vznik nových náboženství, konfesionalizace
- 17) Evropa a svět – první vlna „globalizace“: zámořské objevy, ekonomické změny, kulturní vlivy, kolonizace
- 18) Protireformace ve střední Evropě – Tridentický koncil, nové řády, náboženské války, průběh protireformace v českých zemích
- 19) Renesanční Evropa – umění jako klíč k pochopení světa (vztah k antice, humanismus a politická filozofie, učenci, vzdělání), italské kořeny renesance a zaalpské rozšíření
- 20) Válka, armáda a společnost v novověku – vojenská revoluce, proměny opevnění a taktiky boje na pozadí válek 16. století a třicetileté války, vznik stálých armád, vznik barokních pevností, vztah armády, státu a ekonomiky
- 21) Svět Rudolfa II. – manýristický životní styl doby okolo roku 1600 a soudobé umění, rané baroko a manýrismus
- 22) Komunikační revoluce v Evropě – význam knihtisku pro vzdělanost a komunikaci, zrod poštovního spojení, první noviny, cesty a změna vztahu k cestování

- 23) Kříž versus půlměsíc – Turecká hrozba a raně novověká Evropa (do pol. 18. stol.), osmanská říše pohledem zevnitř (státní správa, politika, náboženství, hospodářství, armáda), islám a křesťanství jako dvě odlišné kultury a ideologie
- 24) Absolutismus – posílení pravomocí krále, stavové jako partneři, králové – hrdinové (Ludvík XIV., Leopold I., Fridrich II.), mýtus samovlády
- 25) Alternativní koncepce vlády v raném novověku – vznik konstituční monarchie a evropské republiky (Anglie, Nizozemí, italské státy, Polsko-Litevská unie)
- 26) Rakouští Habsburkové a barokní společnost ve středu Evropy – životní styl a umění
- 27) Evropské osvícenství – zdroje, vznik, protagonisté, osvícenský absolutismus
- 28) Cesta Ruska do Evropy – vláda Petra I. a Kateřiny II., imperiální ambice, reformy, vznik Petrohradu atd.
- 29) Americký boj o nezávislost – koloniální systém Velké Británie a Francie v 18. století, vznik USA, státoprávní uspořádání nového státu, 2. ústava, postavení prezidenta...
- 30) Konec starého režimu v Evropě – střet starého a moderního ve Francouzské revoluci, na cestě k občanské společnosti...

II. Novější dějiny (19. a 20. století)

- 1) Napoleonské války a Evropa (1799-1815)
- 2) Kultura evropské společnosti na přelomu 18. a 19. století
- 3) Průmyslová revoluce a její vliv na evropskou společnost
- 4) Formování moderních národů v Evropě v 19. století
- 5) Vývoj české společnosti v první polovině 19. století
- 6) Mígrační procesy v Evropě v 19. století
- 7) Proměny postavení ženy v evropské společnosti 19. století
- 8) Sociální otázka v 19. století
- 9) Revoluční léta 1848-1849 v evropském kontextu
- 10) Evropský kolonialismus v 19. století
- 11) Hlavní ideové proudy v Evropě 19. století a vznik občanské společnosti.
- 12) Vývoj české společnosti v druhé polovině 19. století (1849-1914)
- 13) Americký kontinent v 19. století
- 14) Kultura evropské společnosti na přelomu 19. a 20. století
- 15) První světová válka: příčiny, průběh, důsledky
- 16) Versailleský mírový systém a mezinárodní vztahy v meziválečné Evropě (1919-1939)
- 17) Totalitární a autoritativní režimy v meziválečné Evropě 1 – levice.
- 18) Totalitární a autoritativní režimy v meziválečné Evropě 2 – pravice.
- 19) Československá republika – vznik, vývoj ve 20. letech
- 20) Československá republika ve 30. letech
- 21) Hospodářský vývoj v meziválečné době
- 22) Kulturní proudy meziválečného světa a v ČSR
- 23) Protektorát Čechy a Morava, protifašistický odboj
- 24) Druhá světová válka: příčiny, průběh, důsledky
- 25) Československo po 2. světové válce: nastolení komunistického režimu a období stalinismu (1945-1956)
- 26) Studená válka
- 27) Dekolonizace v druhé polovině 20. století
- 28) Kultura jako střet dvou světů, Východu a Západu v 2. polovině 20. století
- 29) Československo v 60. letech
- 30) Československo v období sovětské okupace
- 31) Vývoj evropské integrace

TEMATICKÉ A PROBLÉMOVÉ OKRUHY ke státní závěrečné zkoušce

Kulturní dějiny (bc.)

zásada: když si vyberete otázku ze starších dějin, musíte si pak vylosovat otázku z moderní každodennosti (1 + 4) a opačně (2+3), třetí otázka se vždy losuje z muzeologie

1. dějiny (středověk – raný novověk)

- 1) Církev (její legalizace a prvotní hereze, christianizace a její formy, papežství a formování papežského státu)
- 2) Rozpad Západořímské říše a formování nástupnických států, *limes romanus* jako kulturní hranice
- 3) Slované v raném středověku (s přihlédnutím k Velké Moravě)
- 4) Vývoj postavení rolníků v raném a vrcholném středověku (od svobody k poddanské závislosti) Obchod ve středověku, jeho vývoj a proměny (proměna geografických horizontů. Centra a hlavní obchodní cesty, mince, komodity, bankovníctví, řemesla, Hansa)
- 5) Východní a západní Evropa, kontinuita a vývoj od antiky. Velké schizma, jeho příčiny a důsledky
- 6) Středověké autority: papež a císař. Tzv. spor o investituru, císařství, papežství a reforma církve („gregoriánské reformy“) - příčiny, kontext, důsledky
- 7) Vzdělanost („karolinská“, „otonská“ renesance, university, renesance 12. století, renesance, vznik pražských universit atd.)
- 8) Kultura středověku (románský a gotický sloh, jejich vývoj a příklady, teritoriální rozdíly)
- 9) Středoevropské státy, jejich vznik a vývoj v raném středověku (s přihlédnutím k českému státu – názory historiků, současný stav poznání)
- 10) Evropa ve vrcholném středověku
- 11) Český stát v kontextu evropských dějin vrcholného středověku
- 12) Papežské schizma, jeho příčiny a vývoj (konciliarismus) Církevní a kulturní vývoj pozdního středověku (pokus o unii Východu a Západu, humanismus, renesance)
- 13) Husitství: revoluce, či reformace před reformacemi?
- 14) Struktura středověké společnosti (lenní systém, počátky stavovského státu) Městské republiky, a jiné útvary „bez monarchie“ (např. Island, Švýcaři, někteří Polabští Slované..)
- 15) Evropa v pozdním středověku (s přihlédnutím k českému státu)
- 16) Reformace v Evropě – Luther, Kalvín, Zwingli, vznik nových náboženství, konfesionalizace
- 17) Evropa a svět – první vlna „globalizace“: zámořské objevy, ekonomické změny, kulturní vlivy, kolonizace
- 18) Protireformace ve střední Evropě – Tridentský koncil, nové řády, náboženské války, průběh protireformace v českých zemích
- 19) Renesanční Evropa – umění jako klíč k pochopení světa (vztah k antice, humanismus a politická filozofie, učenci, vzdělání), italské kořeny renesance a zaalpské rozšíření)
- 20) Válka, armáda a společnost v novověku – vojenská revoluce, proměny opevnění a taktiky boje na pozadí válek 16. století a třicetileté války, vznik stálých armád, vznik barokních pevností, vztah armády, státu a ekonomiky

- 21) Svět Rudolfa II. – manýristický životní styl doby okolo roku 1600 a soudobé umění, rané baroko a manýrismus
- 22) Komunikační revoluce v Evropě – význam knihtisku pro vzdělanost a komunikaci, zrod poštovního spojení, první noviny, cesty a změna vztahu k cestování
- 23) Kříž versus půlměsíc – Turecká hrozba a raně novověká Evropa (do pol. 18. stol.), osmanská říše pohledem zevnitř (státní správa, politika, náboženství, hospodářství, armáda), islám a křesťanství jako dvě odlišné kultury a ideologie
- 24) Absolutismus – posílení pravomocí krále, stavové jako partneři, králové – hrdinové (Ludvík XIV., Leopold I., Fridrich II.), mýtus samovlády
- 25) Alternativní koncepce vlády v raném novověku – vznik konstituční monarchie a evropské republiky (Anglie, Nizozemí, italské státy, Polsko-Litevská unie)
- 26) Rakouští Habsburkové a barokní společnost ve středu Evropy – životní styl a umění
- 27) Evropské osvícenství – zdroje, vznik, protagonisté, osvícenský absolutismus
- 28) Cesta Ruska do Evropy – vláda Petra I. a Kateřiny II., imperiální ambice, reformy, vznik Petrohradu atd.
- 29) Americký boj o nezávislost – koloniální systém Velké Británie a Francie v 18. století, vznik USA, státoprávní uspořádání nového státu, 2. ústava, postavení prezidenta...
- 30) Konec starého režimu v Evropě – střet starého a moderního ve Francouzské revoluci, na cestě k občanské společnosti...

2. Dějiny každodennosti (středověk a raný novověk)

- 1) **Dějiny každodennosti/kulturní dějiny.** Vývoj metodologických přístupů k „malým“ dějinám (škola Annales, německé sociální dějiny, historická antropologie, mikrohistorie, sociální dějiny, postmoderna atd.)
- 2) **Vývoj duchovního světa** (mýty; křesťanství – podoby zbožnosti a nové religiózní proudy, hereze a první reformace, filozofie, luteránství, kalvínství, konfesionalizace, barokní zbožnost)
- 3) **Cestování a jeho proměny** (poutě, křížové výpravy, cesty za vzděláním, kavalírské cesty, misie, diplomacie, zámořské objevy, cestování pro zábavu – cesta ke zrodu moderní turistiky)
- 4) **Rodina a domov ve středověku a raném novověku** (manželství, dětství, výchova)
- 5) **Stáří, smrt a pohřeb** (vnímání posledních věcí lidských: příprava na smrt, „dobrá smrt“, testamenty, na smrtelném loži, pohřební slavnosti, hroby a hrobky, teorie „dvojího“ těla)
- 6) **Lidé na okraji společnosti** (čest, bezectní lidé – prostitutky, Židé, kati a rasi, Cikáni, žebráci, zločiny a jejich postihy, výkon práva)
- 7) **Město a jeho proměny** (vznik měst, jejich typologie, samospráva, privilegia, cechy)
- 8) **Všední a sváteční chvíle, volný čas a jeho využívání** (čas a jeho vnímání, svátky – Velikonoce, Vánoce, druhy slavností)
- 9) **Vesnická společnost a její proměny** (vnější a vnitřní kolonizace, zemědělství, stratifikace venkovské společnosti, velkostatek, práva a povinnosti poddaných, nevolnictví, poddanská povstání)

10) **Lidské tělo a proměny jeho vnímání** (oblékání, móda, vnímání rozdílů pohlaví a jeho důsledky, tělo jako nástroj genderování, krása, „svár mezi tělem a duší“)

11) **Stravování a stolování** (kuchyně, kuchařky, stolování v každodennosti člověka, jídelníček a jeho proměny v novověku – nové plodiny, zásobování potravinami, hlad)

12) **Zdraví a nemoc** (hygiena, nemoci, epidemie a jejich sociální a náboženské důsledky, sociální péče, formy a možnosti léčby, medicína a její rozvoj v novověku)

13) **Vědění a vzdělávání** (představy o „základním vzdělání“ v jednotlivých obdobích, vzdělávací systém, školy a jejich typy, univerzity a jejich každodennost, další způsoby šíření informací)

14) **Sociální skladba společnosti** (struktura a dělení jednotlivých sociálních vrstev, „trojí lid“, stavovská společnost, panovník a jeho dvůr, šlechta, církve..., nové společenské vrstvy 18. století – velkoobchodníci, podnikatelé na burze, armáda)

15) **Národnostní a jazykové složení středověké a raně novověké Evropy** (problém označení „národ“, xenofobie, marginalizovaná etnika, prostředky dorozumívání, Italové v předbělohorských českých zemích, Valaši, Cikáni)

3. Moderní dějiny

- 1) Napoleonské války a Evropa (1799-1815)
- 2) Kultura evropské společnosti na přelomu 18. a 19. století
- 3) Průmyslová revoluce a její vliv na evropskou společnost
- 4) Formování moderních národů v Evropě v 19. století
- 5) Vývoj české společnosti v první polovině 19. století
- 6) Migrační procesy v Evropě v 19. století
- 7) Proměny postavení ženy v evropské společnosti 19. století
- 8) Sociální otázka v 19. století
- 9) Revoluční léta 1848-1849 v evropském kontextu
- 10) Evropský kolonialismus v 19. století
- 11) Hlavní ideové proudy v Evropě 19. století a vznik občanské společnosti.
- 12) Vývoj české společnosti v druhé polovině 19. století (1849-1914)
- 13) Americký kontinent v 19. století
- 14) Kultura evropské společnosti na přelomu 19. a 20. století
- 15) První světová válka: příčiny, průběh, důsledky
- 16) Versailleský mírový systém a mezinárodní vztahy v meziválečné Evropě (1919-1939)
- 17) Totalitární a autoritativní režimy v meziválečné Evropě 1 – levice.
- 18) Totalitární a autoritativní režimy v meziválečné Evropě 2 – pravice.
- 19) Československá republika – vznik, vývoj ve 20. letech
- 20) Československá republika ve 30. letech
- 21) Hospodářský vývoj v meziválečné době
- 22) Kulturní proudy meziválečného světa a v ČSR
- 23) Protektorát Čechy a Morava, protifašistický odboj
- 24) Druhá světová válka: příčiny, průběh, důsledky

- 25) Československo po 2. světové válce: nastolení komunistického režimu a období stalinismu (1945-1956)
- 26) Studená válka
- 27) Dekolonizace v druhé polovině 20. století
- 28) Kultura jako střet dvou světů, Východu a Západu v 2. polovině 20. století
- 29) Československo v 60. letech
- 30) Československo v období sovětské okupace
- 31) Vývoj evropské integrace

4. Dějiny každodennosti (moderní doba)

1. Historiografie v moderní době: Vznik bádání o dějinách každodennosti. Sociální dějiny. Historická antropologie a historická demografie. Mikrodějiny. Dějiny mentalit (reprezentací).
2. Proměny města a jeho obyvatelstva v 19. a 20. století. Industrializace a její sociální dopad. Urbanizace a zrod moderního města.
3. Proměny vesnice v 19. a 20. století. Sociální skladba a přesuny ve společnosti.
4. Směna a spotřeba, struktura spotřeby, obchod, nákupy, trhy, jarmarky, krámy. Zrození obchodního domu, reklama. Peníze a ceny.
5. Dům, byt, nájem, podnájem. Proměny soukromého prostoru. Byt, nábytek. Osvětlení a otop.
6. Hygiena komunální, domácí a osobní. Zdraví. Vnímání těla a péče o něj. Oblékání a oděvní móda. Oděv a sociální komunikace. Móda jako "starost". Vznik konfekce a módního salonu.
7. Stravování a stolování. Regionální kuchyně, prolomení geografických hranic stravování. Domácí strava, způsoby veřejného stravování. Recepty, kuchařské knihy. Stíny a rizika stravování v 19. a 20. století
8. Dítě, dětství, výchova, traumata dětství v 19. a 20. století
9. Vzdělání v 19. a 20. století. Sociální ohraničenost vzdělání. Sociální aspekt vzdělání, problematika ženského vzdělání.
10. Vzkročení do života: život v učení (od cechů k živnostenským společenstvům), život na studiích, život v armádě.
11. Rodina v 19. a 20. století a proměny jejích funkcí. Manželství, stát a církve. Plánované rodičovství. Sňatečnost a natalita. Sexualita v 19. a 20. století
12. Stáří a smrt v 19. a 20. století. Sociální reflexe stáří, proměny naděje na dožití. „Dobrá“ smrt, proměny pohřebních rituálů, kremace.
13. Proměny festivit v 19. a 20. století: oslavy soukromé i veřejné, od pouti náboženské k pouti politické, podoby slavností a podívaných.
14. Podoby sociability v 19. a 20. století: sdružování, návštěvy, salony, kávové a stolní společnosti, spolky.
15. Volný čas v 19. a 20. století: objev volného času, zábava, tanec, četba. Proměny cestování. Zrod a rozmach sportu.

5. Muzeologie

- 1) Vznik prvních muzeí v českých zemích a jejich vývoj do konce 19. století.
- 2) Vývoj českého muzejnictví od poloviny 19. do poloviny 20. století.
- 3) Hlavní zásady evidence o odborné správě muzejních sbírek.
- 4) Obsahová charakteristika Zákona č. 1222/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy.
- 5) Hlavní zásady uložení, ochrana a zabezpečení muzejních sbírek, depozitární režim.
- 6) Negativní vlivy prostředí na stav a uchování muzejních sbírek a prevence proti jejich účinkům.
- 7) Architektura muzeí a prostorové funkční zóny ve vybavení muzejních budov.
- 8) Práce muzeí s veřejností – hlavní formy činnosti a jejich charakteristika.
- 9) Muzejní výstavnictví.
- 10) Hlavní principy marketingu muzeí, formy a metody evaluace jejich činnosti.